

Nationaal Sportakkoord: Samen aan de slag met het bewegende kind

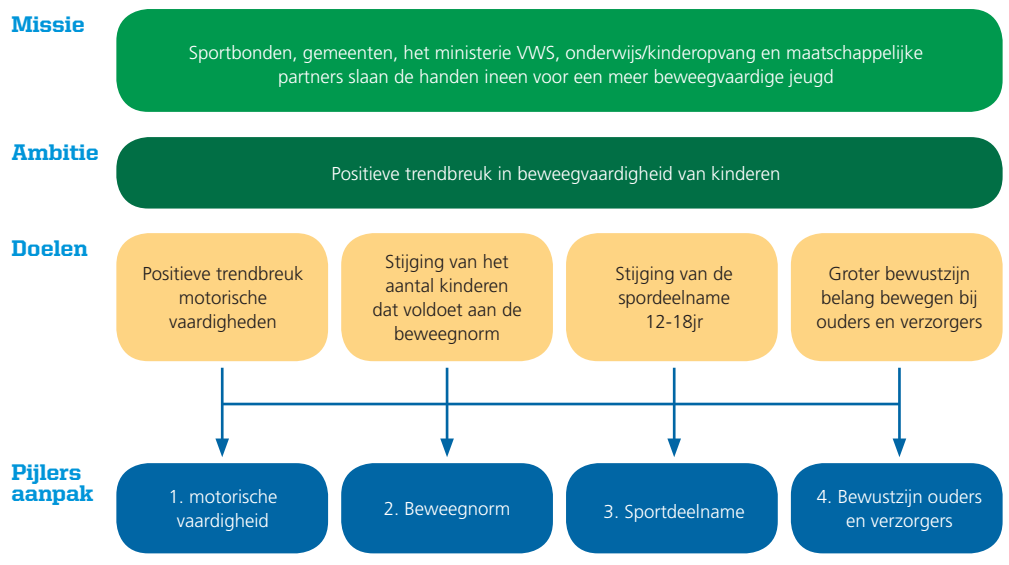
Op 29 juni 2018 hebben VWS, VNG/VSG en NOC*NSF als hoofdondertekenaars het Nationale Sportakkoord ondertekend: "Sport verenigt Nederland". Het doel van dit Sportakkoord is dat iedereen plezier in sport kan hebben. Nu en in de toekomst. Ongehinderd, in een veilige en gezonde omgeving. Een leven lang. Als sporter, vrijwilliger of toeschouwer. Het Sportakkoord, dat door tal van maatschappelijke organisaties en bedrijven mee is ondertekend, bestaat uit zes deelakkoorden. De deelakkoorden zijn: Inclusief sporten en bewegen, duurzame sportinfrastructuur, vitale sport en beweegaanbieders, positieve sportcultuur, topsport die inspireert en het deelakkoord van jongs af aan vaardig in bewegen.

TEKST GEERT GEURKEN

Van jongs af aan vaardig in bewegen richt zich op het bewegende kind. Dit is goed nieuws, want voor het eerst sinds lange tijd spreken landelijke partners samen de ambitie uit voor een

positieve trendbreuk in de beweegvaardigheid van kinderen. Daarbij gaat het niet alleen om kinderen beter leren bewegen, maar ook meer om meer bewegen en met plezier bewegen in passende sport- en beweegomgeving.

Van jongs af aan vaardig in bewegen



12 **Figuur 1** Overzicht ambitie en doelen Deelakkoord, Sportakkoord 29 juni 2018

Nog even de feiten en de urgentie voor de trendbreuk samengevat

- Nederlandse kinderen zijn kampioen stilzitten en bewegen steeds minder.
- De bewegingsvaardigheid (de motorische vaardigheid) van basisschoolkinderen neemt af sinds 1980 en nieuwe onderzoeken bevestigen deze tendens. (bron Collard 2014 en Onderwijsinspectie 2018). Bewegen leer je vooral door het veel te doen en op jonge leeftijd moeten kinderen in contact komen met een grote variatie aan beweegervaringen (Wormhoudt en Teunissen) omdat zij op jonge leeftijd optimaal gevoelig zijn om te leren bewegen en sporten.
- Kinderen spelen dagelijks steeds minder uren buiten, van dagelijks meerdere uren in 1980 naar nu nog slechts gemiddeld 40 minuten per dag (Mullier 2016). Op dit moment voldoen maar 55 % van de 6-12 jarigen aan de geldende beweegrichtlijnen.
- Bewegen in het dagelijks leven wordt verdrongen of in ieder geval niet gestimuleerd door automatisering, digitalisering, verstedelijking en een gebrek aan uitdagende, veilige speelruimte en overbezorgde ouders.

De voorgestelde aanpak vanuit het sportakkoord

Een belangrijke conclusie van het sportakkoord en specifiek het deelakkoord Van jongs af aan vaardig in bewegen is dat het probleem van beweegvaardige jeugd geen opzichzelf staand probleem is maar een maatschappelijk issue dat niet alleen opgelost kan worden door sec meer uren bewegingsonderwijs of inzet op het aanstellen van extra vakleerkrachten. Nee, de urgentie vraagt om een multidisciplinaire aanpak of integrale aanpak gericht op alle contexten waarbinnen het opgroeiende kind zich beweegt. De afgelopen jaren is er beperkte winst geboekt als het gaat om het verbeteren van de motorische vaardigheid en een toename van de hoeveelheid bewegen. Een belangrijke oorzaak daarvan is het ontbreken van een samenhangende en effectieve aanpak. Het is het dus voor een deel ook een samenwerkingsprobleem is tussen de partijen die invloed hebben op het bewegende kind.

Vindplaatsen als aangrijpingspunt en het lokaal bundelen van menskracht en middelen

Voor deze gewenste integrale samenwerking zijn sleutelpartners en invloedrijke partijen de kinderopvang, de basisschool, de lokale sportaanbieders, de inrichters van directe woonomgeving en natuurlijk het eerste opvoedingsmilieu de thuissituatie (ouders). Kennis, ervaring en know-how is er bij landelijke partners als Jantje Beton, De Krajicek- en Crujff Foundation, GG en GD, Mulier, KC Sport, NOC*NSF en de sportbonden, KVLO, mbo- en hbo-sportopleidingen. Het wiel hoeft niet opnieuw te worden uitgevonden en lokaal maatwerk is het uitgangspunt. Met een belangrijke rol voor de lokale regisseurs: de gemeenten. Zij kunnen vanuit o.a. de sportcoachregeling maar ook uit andere beleidsterreinen zoals gezondheid, armoedebeleid, en jeugdzorg menskracht en middelen vrijmaken om de integrale aanpak te stimuleren, te faciliteren

en partijen te verbinden. En daar waar nodig kunnen beschikbare kennis en programma's ontsloten worden.

Focus en prioritering van maatregelen

Het uitwerkingsteam van het deelakkoord heeft uit de veelheid van mogelijke maatregelen zijn focus gelegd op de jonge jeugd van 2-12 jaar, immers jong geleerd is nog steeds oud gedaan: als jonge kinderen veel, goed en plezierig bewegen kiezen ze er ook op latere leeftijd voor om veel te blijven bewegen. In prioritering van maatregelen wordt ingezet op drie resultaten:

1 *Jong beginnen*: kinderen doen zo vroeg mogelijk positieve ervaring op met beweegactiviteiten (vanaf twee jaar).

2 *Monitoring*: Kinderen worden gevolgd en indien nodig begeleid op basis van een gevalideerde beweegvaardigheidsmonitor op motorische vaardigheden en kwantiteit.

3 *Investeren in kwaliteit van het kader*: Het sporttechnisch kader dat sport- en beweegactiviteiten begeleidt in de buurt, op school en bij de sportvereniging heeft kennis van zaken over beweegvaardigheid/motorische ontwikkeling van kinderen en hoe die te verbeteren, alsook over het pedagogisch begeleiden van kinderen.

Van urgentie en plannen naar uitvoering lokaal

In 2019 zullen de plannen verder worden vormgegeven. De partners van het sportakkoord gaan via zogenaamde sportformaten samen met gemeenten en lokale partners uit het onderwijs, de sport, welzijn en gezondheid invulling gaan geven aan de plannen en zo vertalen naar lokale, regionale en provinciale sportakkoorden. Dit biedt ook veel kansen voor de vakleerkrachten en PO-scholen. Lokale schoolbesturen of individuele scholen die succesvol en duurzaam willen inzetten op dit thema hebben draagvlak en steun nodig binnen de school, bij beleidsontwikkelaars en partners. Dit draagvlak is een belangrijke succesfactor als het gaat om een succesvolle implementatie van de maatregelen. Dat geldt zeker voor ontwikkelingen waarbij er intensief moet worden samengewerkt rondom complexe problematiek bijv. armoedebestrijding, onderwijsachterstanden, gezondheidsachterstanden (bijv. overgewicht). Alleen als alle partijen goed zijn aangesloten is duurzame verankering van aandacht voor meer en beter bewegen mogelijk.

Een tweetal voorbeelden:

In *Arnhem* hebben de besturen voor het primair onderwijs, de Gemeente Arnhem en het Sportbedrijf Arnhem gezamenlijk een visie ontwikkeld op het thema bewegingsonderwijs

KINDEREN MET PLEZIER, MEER EN BETER LEREN BEWEGEN EN SPORTEN



Visual uit campagne
www.ikbeweegmee.nl
 september 2018

en sport. In dit document liggen de afspraken voor de periode 2017-2021 rondom de gezamenlijke inzet op bewegingsonderwijs, het schoolzwemmen, het naschoolse sport en beweegaanbod in samenwerking met lokale sportclubs voor vier jaar vast. Speciale onderwerpen zijn talentherkenning en het in kaart brengen en monitoren van de bewegingsvaardigheid, gezondheid/gezonde school, de inzet op bewegend leren, meer aandacht voor een veilige sport, speel en bewegomgeving in en rondom de school. De inzet van combinatiefuncties en sportcoaches (regie vanuit gemeente en Sportbedrijf) en het werken met beweegteams zijn onderdeel van de afspraken. Succesfactoren in dit voorbeeld zijn:

1. gezamenlijk ontwikkelde visie met school en lokale partners die bestuurlijk is vastgelegd in meerjarenafpraak
2. voldoende ruimte voor lokaal maatwerk per school en per wijk, de situering van de school, de populatie, de kleur lokaal van het team en de soms achterliggende problematiek
3. gezamenlijke gedragen visie opent toegang tot benutten vanuit andere beleidsterreinen bijvoorbeeld de inzet van budgetten vanuit armoede beleid, gezondheidsbeleid (JOGG), en sportbeleid.

Quote vakleerkracht/ docent naschoolsportaanbod Joep Martens van de Parkschool in Arnhem: Door de samenwerking met het beweegteam zijn de lijntjes kort, zijn er bekende gezichten op school en in de wijk voor het kind. Onze kinderen kunnen daardoor in een veilige omgeving deelnemen aan een breed sport en beweegaanbod op en rondom school en zijn verzekerd van goede begeleiding.

In Nijmegen hebben de gemeente, de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en een aantal basisscholen ingezet op beter en meer bewegen vanuit het goed in kaart brengen van de bewegingsvaardigheid/coördinatieve vaardigheid van de leerlingen van de betrokken basisscholen. Met de door de HAN ontwikkelde beweegttest wordt het beweegtalent van de leerlingen gemeten, herkend, ontwikkeld en gedurende een langere periode gemonitord. Op basis van de meting wordt er in het bewegingsonderwijs zestien weken lang ingezet op de bewegingsvaardigheid van de leerlingen. De vakleerkrachten worden bijgeschoold op het monitoren maar ook op de inhoud van de beweeginterventie en het toepassen daarvan.

Succesfactoren hier zijn:

1. monitoren van bewegingsvaardigheid is een onderdeel van een totaal aanpak
2. integrale samenwerking met de HAN, topsport Gelderland en gemeente Nijmegen
3. de toegekende Raaksubsidie die ontwikkeling van de test en het vervolgprogramma financieel heeft mogelijk gemaakt.

Samenwerking op operationeel niveau

De integratie van binnen en buitenschools bewegen, het aansluiten van de georganiseerde sport op het programma van de school en maatregelen in de omgeving (wijk) van de school vraagt om goede samenwerking en afstemming tussen professionals en partners op wijkniveau. Hier liggen volop kansen voor de vakdocent:

Vakleerkracht als regisseur van bewegingmanagement/beweegeteams

De vakleerkracht kan aan de basis staan van een verankering en integratie van Sport en bewegen in de onderwijsvisie van de school en de verbindende schakel zijn naar de wijk i.s.m. de buurtsportcoach, de georganiseerde sport i.s.m. de trainer-coach/ instructeur en natuurlijk de ouders. Als vakleerkrachten en sportcoaches en trainers/coaches op sportclubs samenwerken en een beweegteam vormen is het beter mogelijk menskracht en middelen en uiteindelijk programma efficiënt en effectief op maat te organiseren. De behoefte van het individuele kind en de school zijn richtinggevend aan de inhoud van het jaarprogramma van het beweegteam van de desbetreffende school. Zij maken afspraken over b.v. de invulling van naschools sportaanbod en pauzesport in afstemming op de lessen bewegingsonderwijs. Maar maken ook keuzes als het gaat om de deelname aan schoolsporttoernooien en motorisch remedial teaching. In het beweegteam kan ook samengewerkt worden met het welzijnswerk en evt. zorgpartners. Samen verantwoordelijk voor de totaal aanpak die nodig is om onze kinderen weer bewegingsvaardiger te laten zijn!

Ter afsluiting: Mijn toekomstbeeld!

Als adviseur namens de gemeenten heb ik mee mogen meedenken en -schrijven aan het deelakkoord Van jongs af aan vaardig in bewegen. Daarbij was dit toekomstbeeld voor mij leidend: Ieder kind minimaal vijf tot zeven uur per week actief in beweging op en rondom school en bij de

Quote vakleerkracht Joanne Jansen van de basisschool de Witte

Vlinder uit Arnhem: Door het beweegteam zijn de kinderen wekelijks meer uren onder, tussen en na schooltijd gaan bewegen en is de diversiteit en kwaliteit van de beweegactiviteiten groter. De activiteiten zetten in op motorische skills maar ook op de ontwikkeling van sociale competenties dat maakt deze kinderen Kansrijker in het leven.

sportaanbieder in de wijk. Te beginnen met drie uur gymonderwijs per week van een vakdocent een naschools sport- en beweegaanbod, de introductie van bewegend leren, pedagogisch-didactisch opgeleide trainers/coaches en instructeurs op de sportclub en uitdagende sportieve buitenruimten rondom school en in de wijk. De vakleerkracht als beweegteamleider zorgt samen met de buurtsportcoach en trainers/coaches van de sportclub voor afstemming en samenhang zodat ieder kind het bewegingsaanbod krijgt wat bij hem of haar past.

In Arnhem zijn gelden ter verlaging van de werkdruk ingezet om vakleerkrachten aan te stellen. Dit initiatief verdient navolging in andere gemeenten.

Hiervoor is verbinding nodig. Een lokaal sportakkoord geeft daar richting aan. De kwaliteit daarvan zal groter zijn als vakleerkrachten bewegingsonderwijs daarbij betrokken zijn. Ik roep jullie daarom op om je gemeente te benaderen, en je aan te melden als medeontwikkelaar van jouw lokale sportakkoord.

Geert Geurken is Strategisch Adviseur sport en bewegen Sportbedrijf Arnhem, opgeleid als vakdocent aan de Calo, trainer/coach bij Gymnastic Center Arnhem en lid van het Lectoraat Sportpedagogiek.



Foto: gymnastic center arnhem

Contact

geert.geurken@sportbedrijfarnhem.nl

Kernwoorden

Sportakkoord, samenwerken, sportcultuur